

Ismerős az idegenek között

Azt, hogy Mikszáth művei most is aktuálisak, hallhattuk épp eleget. Mégis, én is ebbe a ténybe kapaszkodok, amikor tömören jelezni kívánom kapcsolatomat az Íróval.

Nemrég, egy kollokviumra készülve, újra elolvastam M. jelentősebb műveit. Megdöbbsentem újra. Mivel rendkívül hat rám - elidegenítőleg - ocsmány korunk ocsmány filozófiája, amit posztmodernnek neveznek (nem az irodalmi jelenségre gondolok elsősorban), állandóan az okokat, az előzményeket, a következményeket keresem. Kell lennie valamilyen magyarázatnak arra, hogy ebben a régióban immáron nagyon régóta nem érzik jól magukat az emberek. Kell lennie valamiféle hozzáállásbeli sajátosságnak, ami közönyre vagy hazugságra vagy félelemre vagy menekülésre készíti az embereket, egyre inkább.

Egy hosszan tartó gyalázatos rendszer változott(?) át valami mássá nemrég. Épp úgy, mint száz évvel ezelőtt. Akkor egy nagyon jelentős fiatal nemzedék (*Komjáthyék. Lovikék*) nőtt ki az előregedett talajból, és egészen új kétségeket szóaltattak meg nagyszerű hangjukon - természetesen a süket füleknek.

Idegennek érezték magukat.

Most is van egy ilyen nemzedék. Ezt csak néhányan tudják, csak néhányan hajlandók tudomásul venni. Mert a döntőbírák megbecsüléshez és tradícióhoz szoktak. Fiúi tiszteletet és engedelmisséget várnak. Jó iskolásokat, akik előbb magukévá teszik a tanítást, utána pedig már úgysem akarnak kérdezni. A szituáció kísértetiesen hasonló a száz évvel korábbihoz, de rosszabb.

Például azért, mert most nincs egy Mikszáth. Egy biztos tudattal "trónoló" zseniális látó, aki az egész folyamatot tökéletes magabiztossággal át tudja gondolni, és a legegyetemesebb, legmegkérdőjelezhetetlenebb formában ki tudja nyilvánítani.

Most nincs olyan hang, amely hitelt érdemlően tudná bizonyítani: bár a baj elkerülhetetlen, mégis, legalább enyhíthető lenne, ha nem így csinálnánk jövőnket.

Nincs egy olyan bölcs, akire a fiatalok felnézhetnének.

Én nagyon sok minden megértettem a XX. század végéről Mikszáth olvasása közben. Úgy érzem, M. olvasása nélkülözhetetlen ilyen fogalmak értelmezéséhez: magyarság, kelet-európaiság, önsorsrontás, tudathasadás, gyűlölködés.

Semmi sem változott. Esetleg rosszabb lett minden. Jobban beépült a génekbe mindaz a kisszerűség, tchettlenség, aljasság, amit M. pellengérré tűzött. Amelyeknek M. tudta a titkát, ismerte a gyökereit.

Most szomorúbb minden. Hiányzik egy olyan hang, ami könnyebbé tenné az elviselését, az önkritikus elemzését a problémáknak.

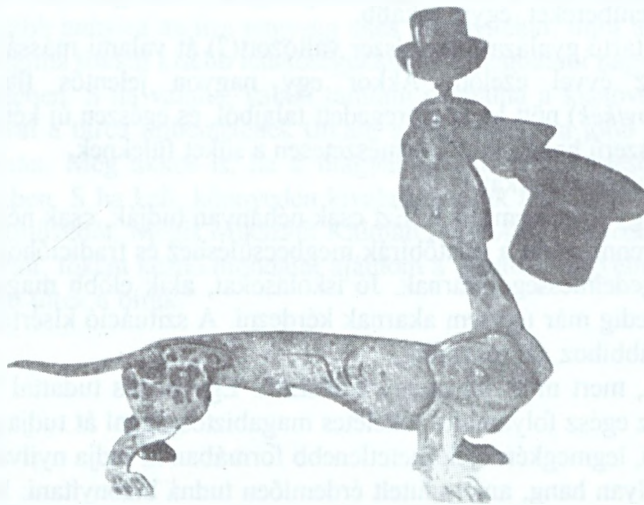
Most is vannak olyanok, akik meg akarják ostromolni Besztercét. De már el sem indulnak.

Most is vannak dszentrilakodalmak. De a násznép már egy pillanatra sem képes elfelejteni nyomorúságát.

Most is... fölösleges lenne folytatni.

Nehéz most bízni bármiben is. Mikszáth a kivételek közé tartozik. Őt olvasva valahogy könnyebbnek tűnik a harc. Erőt ad és tisztaságot.

Milyen a jelen? Miért ilyen? Újságok helyett Mikszáthot olvasok és megtudom.

A szivarvágó kutya